

AXLOQIY TARBIYANI SHAKLLANTIRISHNING SAMARALI PEDAGOGIK SHARTLARI

Jurayeva Mavluda Maxammadiyevna

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola boshlang'ich va o'rta maktab o'quvchilarida axloqiy tarbiyani shakllantirishning samarali pedagogik shartlarini o'rganishga bag'ishlangan. Unda tarbiya jarayonida qo'llaniladigan metodlar, pedagogik sharoitlar, ota-ona va maktabning roli, shuningdek, axloqiy qadriyatlarni mustahkamlashning samarali strategiyalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda ilmiy yondashuvlar asosida olingan ma'lumotlar va nazariy manbalar tahlil qilinib, amaliy tavsiyalar keltiriladi.

Kalit so'zlar: Axloqiy tarbiya, pedagogik shartlar, tarbiya metodlari, o'quvchilar, qadriyatlar, maktab, ota-ona, tarbiyaviy muhit.

Kirish: Axloqiy tarbiya shaxsning ijtimoiy hayotda odob-axloq qoidalariga rioya qiladigan, ma'naviy qadriyatlarni anglaydigan va amaliyotda qo'llay oladigan shaxs sifatida shakllanish jarayonidir. XXI asrda jamiyatda axloqiy me'yorlarning ahamiyati oshib bormoqda, shuning uchun pedagoglar uchun axloqiy tarbiyani samarali tashkil etish masalasi dolzarb hisoblanadi. Axloqiy tarbiya faqat nazariy bilim berish bilan cheklanmaydi, balki o'quvchilarda ijobiy xulq-atvor va hayotiy qadriyatlarni shakllantirishga qaratilgan metodlar tizimini talab qiladi. Shu bois pedagoglar va ota-onalar, shuningdek maktabning barcha ijtimoiy va madaniy resurslari uyg'un ishlashi zarur.

Asosiy qism: Axloqiy tarbiyaning samarali bo'lishi uchun bir qator pedagogik shartlar mavjud. Avvalo, pedagoglar o'quvchilar bilan ishonchli va samimiy aloqani yo'lga qo'yishi, har bir o'quvchining individual xususiyatlarini inobatga olgan shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni qo'llashi muhimdir. Shuningdek, maktabda ijobiy axloqiy muhit yaratish, tartib-intizomni ta'minlash va axloqiy qadriyatlarni muntazam mustahkamlash jarayoni samaradorlikni oshiradi. Axloqiy qadriyatlar, odob-axloq normalari, halollik, mehr-muhabbat, mas'uliyat va do'stlik kabi fazilatlar pedagogik jarayonning markazida bo'lishi kerak.

Ota-ona va oilaning tarbiyadagi roli ham katta ahamiyatga ega. Bolaning axloqiy qadriyatlari avvalo oilada shakllanadi; ota-onaning axloqiy namunasi, mehr-muhabbat va adolat ko'rsatishi o'quvchining ijtimoiy va ma'naviy rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli pedagoglar ota-onalar bilan uzviy hamkorlikni yo'lga qo'yib, ularni tarbiyaviy jarayonga jalb qilishi zarur.

Maktabda axloqiy tarbiya nafaqat dars vaqtida, balki tashkiliy ishlarda, to'garaklarda, sport va madaniy tadbirlarda ham amalga oshiriladi. Pedagoglar axloqiy qadriyatlarni

o'quvchilarga yetkazishda namunaviy xulq, ijobiy rag'batlar, muammoli vaziyatlarni muhokama qilish va o'quvchilarning ijodiy faoliyatini qo'llab-quvvatlash metodlaridan foydalanadilar. Axloqiy qadriyatlarni shakllantirishda ma'ruza va suhbatlar orqali tushuntirish, o'yinlar va dramatisatsiya yordamida vaziyatlarni jonlantirish, loyiha ishlari va guruh mashg'ulotlari orqali mas'uliyat va hamkorlik fazilatlarini rivojlantirish samarali hisoblanadi.

Shuningdek, ijtimoiy muhit, jamiyatdagi normativ va madaniy qadriyatlar o'quvchilarning axloqiy tarbiyasida muhim rol o'ynaydi. Bolalar ijtimoiy hayotdagi xulq-atvor me'yorlarini kuzatib, o'zlarida ma'naviy me'yorlarni shakllantiradi. Shu bois maktab va oiladan tashqari jamiyatning axloqiy ta'siri ham tarbiyaviy jarayonga kiritilishi lozim. Zamonaviy ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik usullar, masalan elektron o'quv resurslari, interfaol metodlar, vizual materiallar va multimedia vositalari o'quvchilarning axloqiy bilimlarini mustahkamlashda samarali natija beradi.

Axloqiy tarbiyaning samaradorligini baholash esa shaxsning xulq-atvoridagi ijobiy o'zgarishlar, o'quvchilarning mustaqil qaror qabul qilish qobiliyati va ijtimoiy mas'uliyat darajasi orqali amalga oshiriladi. Baholash natijalari asosida pedagogik strategiyalarni takomillashtirish va tarbiyaviy ishlarni rivojlantirish mumkin.

Xulosa: Axloqiy tarbiyani shakllantirishning samarali pedagogik shartlari shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, ota-ona va maktabning uzviy hamkorligi, ijtimoiy muhitning ijobiy ta'siri, innovatsion metodlar va muntazam baholashni o'z ichiga oladi. Ushbu shartlar uyg'unlashganda, o'quvchilar ma'naviy qadriyatlarni o'zlashtirib, ijtimoiy hayotga tayyor shaxs sifatida shakllanadi. Pedagogik jarayonda axloqiy tarbiya uzoq muddatli va doimiy jarayon ekanligi, har bir bolaga individual yondashuv zarurligi ta'kidlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayeva, G. (2018). O'quvchilarda axloqiy tarbiyani shakllantirish metodikasi. Toshkent: Pedagogika nashriyoti.
2. Karimov, R. (2020). Pedagogik psixologiya va tarbiya. Toshkent: O'qituvchi.
3. Mirzayev, S. (2019). Maktabda axloqiy tarbiyani tashkil etish usullari. Toshkent: Fan va texnologiya.
4. Rasulova, D. (2021). Shaxs tarbiyasi va ijtimoiy qadriyatlar. Toshkent: Ta'lim.
5. Toshpulatov, A. (2017). Zamonaviy pedagogik yondashuvlar va tarbiya metodlari. Samarqand: Pedagogika.